

ՀՀ ԱՐՏԱՅԱՆՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԱՐՏՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ

Հարկային օրենսդրությամբ կիրառվում են հարկ վճարողներին խրախուսելու միջոցներ՝ հարկային արտոնություններ: Մասնավորապես՝ հարկային օրենսդրությամբ կարող են սահմանվել հարկային արտոնությունների հետևյալ տեսակները¹․

1. հարկվող օբյեկտի նվազեցում,
2. հարկի դրույքաչափի նվազեցում,
3. հարկի նվազեցում,
4. հարկի հաշվարկման ժամկետի հետաձգում,
5. հարկի վճարման ժամկետի հետաձգում,
6. հարկային օրենսդրությունը և Հայաստանի Հանրապետությունում հարկային հարաբերությունները կարգավորող մյուս իրավական ակտերը խախտելու համար հաշվարկված հարկային օրենսդրությամբ սահմանված տույժերից և տուգանքներից ազատում, նվազեցում, վճարման ժամկետների հետաձգում,
7. բանկի կամ վարկային կազմակերպության կողմից հարկային պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար տուժանքների և այլ ֆինանսական պատժամիջոցների վճարման պարտավորության հետաձգում՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից բանկի կամ վարկային կազմակերպության պարտատերերի պահանջների սառեցման (մորատորիումի) ժամանակահատվածում:

Հարկային օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով հարկ վճարողներին փոխհատուցվում է վճարված հարկի գումարը: Հարկային արտոնությունները սահմանվում են օրենքով, եթե առանձին հարկատեսակների մասին օրենքներով այլ բան նախատեսված չէ: Գործող հարկային արտոնության դադարեցման կամ փոփոխման դեպքում սահմանվում է տվյալ արտոնությունից օգտվող հարկ վճարողների նկատմամբ դրա կիրառման կարգը:

Օրինակ, հարկային արտոնությունների մասով 2014-2015թթ. ընդունվել են «Սահմանամերձ գյուղական համայնքներում իրականացվող գործունեությունը հարկերից ազատելու մասին» և «Սահմանամերձ համայնքների սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքները: Համաձայն վերջինիս սահմանամերձ համայնքի բնակչության ռեգիստրում հաշվառված և սահմանամերձ համայնքում մշտական բնակություն ունեցող անձանց սպառած բնական գազի, էլեկտրական էներգիայի, ռոռգման ջրի վարձավճարները մասամբ փոխհատուցվում են Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցներից²: Բացի այդ նույն օրենքի հոդված 3-ի համաձայն, սահմանամերձ համայնքների վարչական տարածքում գտնվող, մարտական գործողությունների հետևանքով չօգտագործվող և հակառակորդի կողմից հողատարածքների գնդակոծման դեպքեր ունեցող գյուղատնտեսական նշանակության հողատարածքների (ներառյալ՝ բնակավայրերում բնակչի նարարության համար հատկացված, տնամերձ և այգեգործական, ամառանոցային, հողամասերը) համար վճարման ենթակա հողի հարկի և այդ հողերի վրա ունեցած անշարժ գույքի գույքահարկի տարեկան գումարը հարկ վճարող ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց անունից, նրանց փոխարեն համապատասխան համայնքի բյուջե վճարվում է ՀՀ տարեկան պե-

¹ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 12: Ընդունվել է 14.04.1997: ՀՀՊՏ 1997.05.20/11
<http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1837#2>

² «Սահմանամերձ համայնքների սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 2: Կ-665-15.11.2014-SS-010/0

տական բյուջեով այդ նպատակի համար նախատեսված գումարներից, ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված կարգով¹:

«Սահմանամերձ համայնքների սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի ստեղծման նախադրյալը սահմանամերձ գյուղերում տնտեսական գործունեության խթանումն ու նոր աշխատատեղերի ստեղծումն է՝ այդ բնակավայրերում գործազրկության խնդիրները լուծելու համար:

«Սահմանամերձ գյուղական համայնքներում իրականացվող գործունեությունը՝ հարկերից ազատելու մասին» ՀՀ օրենքում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հաստատած ցանկում ներառված սահմանամերձ համայնքներում իրականացվող գործունեությունը հարկերից ազատելու արտոնությունների կիրառությունը նշանակում է, որ՝ այդ համայնքների վարչական սահմաններում գտնվող առևտրի օբյեկտների, առևտրի իրականացման վայրերում վաճառատեղերի միջոցով բնակչությանը մանրածախ վաճառքի (առք ու վաճառքի) իրականացման գործունեությունից եկամուտներն ազատվում են շրջանառության հարկից, իսկ այդ գործունեությունն իրականացնող և շրջանառության հարկ վճարող համարվող անհատ ձեռնարկատերերն ազատվում են ձեռնարկատիրական գործունեության համար օրենքով նախատեսված եկամտային հարկից, ինչպես նաև տնտեսական գործունեության շրջանակներում արտադրության (բացառությամբ ակցիզային հարկով հարկման ենթակա ապրանքների արտադրության) կազմակերպման արդյունքում ստացված արտադրանքի՝ իրացումից եկամուտներն ազատվում են շրջանառության հարկից, օտարման գործարքներն ազատվում են ավելացված արժեքի հարկից, եթե ցանկում ներառված սահմանամերձ համայնքներում գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերը սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով իրենց գրանցման վայրի հարկային մարմին չեն ներկայացրել սույն ենթակետով նախատեսված արտոնությունից հրաժարվելու վերաբերյալ հայտարարություն, իրացումից ստացման ենթակա եկամուտներն ազատվում են շահութահարկից կամ եկամտային հարկից:

Մեկ այլ հարկային արտոնություն կիրառվում է ՓՄՁ-ների ոլորտում: Այսպես, ՓՄՁ-ներին խրախուսելու նպատակով հանրապետությունում կիրառվում են բազմաթիվ գործիքներ, այդ թվում՝ հարկային արտոնություններ: Դրանց նպատակը գործարար միջավայրի բարելավումն է՝ հատկապես ՓՄՁ-ների համար: Պետք է հաշվի առնել, որ գրեթե բոլոր երկրներում, այդ թվում նաև՝ ՀՀ-ում հարկային եկամուտներն ապահովում են պետական բյուջե հիմնականում ՓՄՁ-ները: Հարկային բեռի թեթևացումն, ինչ խոսք գործարարության զարգացման երաշխիքներից է, ինչը կարող է նպաստել բիզնեսի կայացմանն, այդ թվում նաև՝ նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը²:

«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված գործունեությունը, բացառությամբ թեթև մարդատար մեքենայով ուղևորափոխադրման գործունեության, ազատվում է արտոնագրային վճարից, իսկ այդ գործունեությունն իրականացնող անհատ ձեռնարկատերերն ազատվում են ձեռնարկատիրական գործունեության համար օրենքով նախատեսված եկամտային հարկից. կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերն ազատվում են ցանկում ներառված սահմանամերձ համայնքներում իրականացվող գործունեության մասով Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով նախատեսված դեպքերում, որպես հարկային գործակալ, հարկը հաշվարկելու, պահելու և պետական բյուջե փոխանցելու պարտավորությունից, բացառությամբ հարկային գործակալի կողմից վճարվող՝ աշխատանքի վարձատրությանն ուղղվող միջոցներից և դրանց հավասարեցված եկամուտներից օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով հաշվարկվող եկամտային հարկի և սոցիալական վճարի³:

ՓՄՁ-ների հարկային դաշտում հարկային բարեփոխումներ են տեղի ունեցել ընտանեկան բիզնես ունեցող ձեռնարկատիրություններում: Արտադրությամբ և ծառայությունների մատուցմամբ զբաղվող ՓՄՁ-ների և ընտանեկան ձեռներեցների համար գործում են հարկման առավել բարենպաստ պայմաններ:

¹ «Սահմանամերձ համայնքների սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 3: Կ-665-15.11.2014-SS-010/0

² <http://www.parliament.am/drafts.php?sel=showdraft&DraftID=6673&Reading=0#>

³ «Սահմանամերձ համայնքներում իրականացվող գործունեությունը հարկերից ազատելու մասին» ՀՀ օրենք: ՀՀՊՏ 2014.12.17/69(1082)

«Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ են կատարվել, որոնք վերաբերում են ընտանեկան ձեռնարկատիրության հարկմանը¹: Համաձայն վերջինիս, ընտանեկան ձեռներեցները ազատվում են գրեթե բոլոր պետական հարկերից: Նույն օրենքի հոդված 13-ի 10-րդ կետի համաձայն ընտանեկան ձեռնարկատիրությունը շահույթ ստանալու նպատակով ընտանիքի մեկից ավելի անդամների կողմից համատեղ իրականացվող գործունեությունն է, որի սուբյեկտներ կարող են համարվել, ինչպես անհատ ձեռնարկատերերը, այնպես էլ՝ առևտրային կազմակերպությունները: Սակայն երկուսի դեպքում էլ գործունեությունը պետք է իրականացվի բացառապես ընտանիքի անդամների անմիջական մասնակցությամբ: Իսկ առևտրային կազմակերպության դեպքում կանոնադրական կապիտալը ամբողջությամբ պետք է պատկանի ընտանիքի մեկ կամ մի քանի անդամների, եթե կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է բացառապես կազմակերպության բաժնետերերի ընտանիքի անդամների միջոցով:

Ընտանեկան ձեռնարկատիրության սուբյեկտներն այն անձինք են, որոնց կողմից նախորդ օրացուցային տարվա ընթացքում գործունեության բոլոր տեսակների մասով մատակարարված ապրանքների և մատուցված ծառայությունների իրացումից հասույթը՝ առանց ԱԱՀ-ի չի գերազանցի 18.0 մլն դրամը: Այսինքն՝ Հայաստանում ներդրվում է «ընտանեկան բիզնես կարգավիճակը», և տարեկան մինչև 18 մլն դրամ շրջանառություն ունեցողները ազատվելու են հարկերից:

Ընտանեկան ձեռնարկատիրության սուբյեկտներ չեն դիտարկվի ակցիզային հարկով հարկման ենթակա ապրանքներ արտադրող և ներմուծող ձեռնարկատիրությունները, առևտրային կազմակերպություններն ու անհատ ձեռնարկատերերը, եթե առևտրային կազմակերպությանը կամ անհատ ձեռնարկատիրոջը պատկանում է այլ ռեզիդենտ համարվող առևտրային կազմակերպության կանոնադրական կապիտալի 20 տոկոս և ավելի բաժնեմասը:

Քանի որ շրջանառության հարկատեսակի դեպքում շրջանառության հարկ վճարողների կողմից կատարվող ձեռքբերումները չփաստաթղթավորելու գործընթացը նպաստում է սովորական շրջանառությունների ավելացմանը, ուստի հարկային ոլորտը կարգավորող մարմինների տեսակետից, դա էլ սահմանափակում է շրջանառության հարկ վճարողներին ապրանքներ մատակարարող խոշոր տնտեսվարող սուբյեկտների լիարժեք հարկման հնարավորությունները: Իսկ դա նշանակում է, որ անհրաժեշտ է խստացնել փաստաթղթերով հիմնավորելու պարտադիր պահանջը խախտելու դեպքերում կիրառվող պատասխանատվության միջոցները՝ նպաստելով ՀՀ տնտեսությունում կատարվող գործարքների փաստաթղթավորմանը ու տնտեսվարող սուբյեկտների լիարժեք հարկմանը:

2015թ.-ից հարկային արտոնություններ են սահմանվել նաև ՀՀ արտահանող գործարարների համար, մասնավորապես, հաշվի առնելով ԵԱՏՄ երկրների հետ անդամակցության խնդիրը: Այսպես, ՀՀ արտահանողներին հնարավորություններ են տրվում ստանալ մեծ եկամտաբերություն ապրանքների արտահանման դեպքում դեպի ԵԱՏՄ երկրներ՝ վճարելով ավելի քիչ շահութահարկ: Քանի որ ՀՀ կառավարությունը հավանություն է տվել «Շահութահարկի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու նախագծին², վերջինիս ընդունման դեպքում հարկային լրացուցիչ խթաններ կտրամադրվեն ՀՀ կառավարության հավանությանն արժանացած արտահանման ծրագրով ՀՀ տարածքից արտահանում իրականացնող ռեզիդենտ հարկ վճարողներին՝

- Հարկ վճարողների խմբում չկան մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման և (կամ) վերամշակման, թանկարժեք քարերի մշակման և (կամ) իրացման, ոսկերչական իրերի արտադրության և (կամ) իրացման, թանկարժեք մետաղների արտադրության և (կամ) իրացման, ակցիզային հարկով հարկման ենթակա ապրանքների արտադրության և (կամ) իրացման ոլորտներից որևէ մեկում գործունեություն իրականացնող հարկ վճարողներ:

- Հարկ վճարողների խմբի կողմից հաշվետու տարվա ընթացքում ՀՀ տարածքից «Արտա-

¹ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին: Գլուխ 2: ՀՀՊՏ 2014.07.30/41(1054) Հոդ. 660: ՀՕ-134-Ն

² «Շահութահարկի մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու նախագիծ:
http://www.mineconomy.am/uploads/glxavor_1_Razmavarutyun_ardyunaberutyun.pdf և
<http://www.parliament.am/drafts.php?sel=showdraft&DraftID=6428&Reading=0>

հանում» մաքսային ընթացակարգով արտահանված և (կամ) Եվրասիական Տնտեսական Միության անդամ պետություններ տեղափոխված՝ ՀՀ-ում արտադրված ապրանքների մաքսային արժեքի, ոչ ռեզիդենտ կազմակերպություններին ՀՀ տարածքից դուրս մատուցված ծառայությունների և (կամ) ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների համար ՀՀ տարածքից դուրս կատարված աշխատանքների արժեքի հանրագումարը կազմում է առնվազն 40 մլրդ. դրամ: Ընդ որում՝ արտահանման ծրագրի իրականացման տվյալ հաշվետու տարվա ընթացքում հարկ վճարողների խումբն ապահովում է ՀՀ տարածքից «Արտահանում» մաքսային ընթացակարգով արտահանված և (կամ) ԵԱՀԿՄ անդամ պետություններ տեղափոխված՝ ՀՀ-ում արտադրված ապրանքների մաքսային արժեքի՝ ՀՀ կառավարության կողմից սահմանվող նվազագույն մեծությունը:

- Հաշվետու տարվա ընթացքում հարկ վճարողների խմբի մեջ մտնող հարկ վճարողների՝ ՀՀ ռեզիդենտ բանկերում բացված բանկային հաշիվներին արտահանման ծրագրին վերաբերող գործունեությունից հանրագումարային հաշվարկով մուտքագրվել է առնվազն 40 մլրդ դրամին համարժեք արտարժույթ:

- Հարկ վճարողների խմբի մեջ մտնող հարկ վճարողները հաշվետու տարվա ընթացքում չունեն ՀՀ տարածքում ապրանքների մատակարարումից, աշխատանքների կատարումից կամ ծառայությունների մատուցումից ստացման ենթակա եկամուտներ:

- Նշված բոլոր պայմանները միաժամանակ բավարարող հարկ վճարողների խմբի մեջ մտնող հարկ վճարողի շահութահարկի գումարը հարկվող շահույթի նկատմամբ հաշվարկվում է.

- **5% դրույքաչափով**, եթե հարկ վճարողների խմբի կողմից հաշվետու տարվա ընթացքում ՀՀ տարածքից «Արտահանում» մաքսային ընթացակարգով արտահանված և ԵԱՀԿՄ անդամ պետություններ տեղափոխված՝ ՀՀ-ում արտադրված ապրանքների մաքսային արժեքի, ոչ ռեզիդենտ կազմակերպություններին ՀՀ տարածքից դուրս մատուցված ծառայությունների և (կամ) ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների համար ՀՀ տարածքից դուրս կատարված աշխատանքների արժեքի հանրագումարը կազմում է առնվազն 40 մլրդ դրամ,

- **2% դրույքաչափով**, եթե հարկ վճարողների խմբի կողմից հաշվետու տարվա ընթացքում ՀՀ տարածքից «Արտահանում» մաքսային ընթացակարգով արտահանված և (կամ) ԵԱՀԿՄ անդամ պետություններ տեղափոխված՝ ՀՀ-ում արտադրված ապրանքների մաքսային արժեքի, ոչ ռեզիդենտ կազմակերպություններին ՀՀ տարածքից դուրս մատուցված ծառայությունների և (կամ) ոչ ռեզիդենտ կազմակերպությունների համար ՀՀ տարածքից դուրս կատարված աշխատանքների արժեքի հանրագումարը կազմում է առնվազն 50 մլրդ դրամ:

Նախատեսված՝ արտահանման ծրագրերի հավանության արժանացման կարգը սահմանում է ՀՀ կառավարությունը:

Այսինքն՝ այս նախաձեռնության արդյունքում շահութահարկի 20 տոկոս դրույքաչափը նվազեցվում է 10 անգամ, որի նպատակը տնտեսական աճի տեմպերի ավելացումն ու ներդրումների աճն է, ինչպես նաև ներդրումների աճը, նոր աշխատատեղերի ստեղծումն ու պետությունը լրացուցիչ եկամուտների ապահովումը:

Ապրանք արտահանող տնտեսվարողների շահութահարկը առաջարկվում է նվազեցնել 10 անգամ՝ ներկայիս 20 տոկոսի փոխարեն՝ սահմանելով 2 տոկոս: Այս արտոնությունից, սակայն կարող են օգտվել միայն արտահանմամբ զբաղվող և տարեկան 40 մլրդ. դրամի արտահանում ունեցող տնտեսվարողներն ու արտահանող ընկերությունները:

Ստացվում է, որ ՀՀ-ում տարեկան 40 մլրդ դրամի արտահանում ունեցող տնտեսվարողները վճարում են շահութահարկի 2 տոկոս դրույքաչափ, իսկ մնացածը հարկվում են սովորական ռեժիմով: Հարց է առաջանում, թե ՀՀ տնտեսության որ ոլորտները կարող են ապահովել գերշահույթներ:

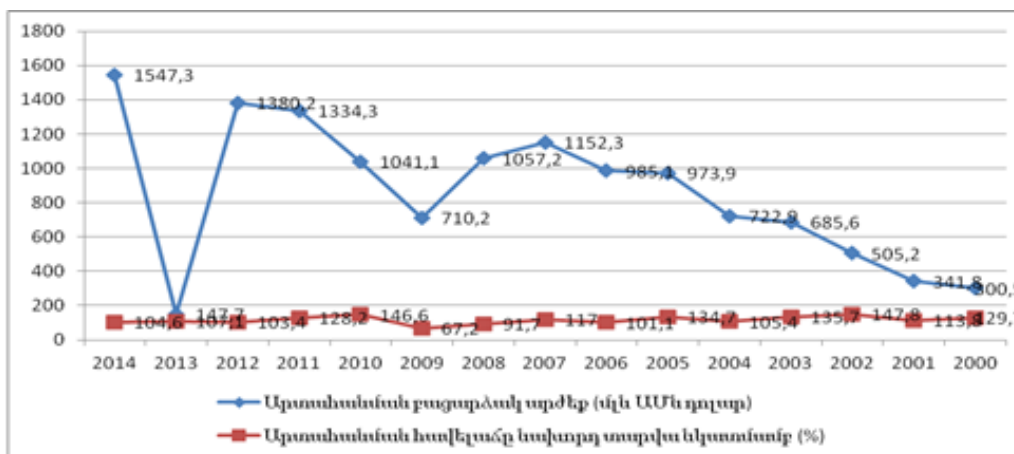
Կարծես, խնդիրը հանգուցալուծվում է հանքարդյունաբերության ոլորտով: Սակայն սույն օրենքի նախագծում նշվում է, որ հարկային աննախադեպ արտոնությունից չեն կարողանա օգտվել հանքարդյունաբերության և լեռնահանքային արդյունաբերության ձեռնարկությունները: Պետք է նշել, որ 40-50 մլրդ դրամի արտահանում ունեցող տնտեսվարողներ ներկայումս գոյություն չունեն, իսկ նման ծավալի միակ արտահանողը պղնձամոլիբդենային ոլորտի ընկերու-

թյուններն են, որոնք արտահանում են պղնձի խտանյութ: Մակայն տեսականորեն հետագայում և նաև գործնականում մի քանի ընկերությունների միավորման արդյունքում արտոնյալ հարկով հարկվող արտահանողներ կառաջանան, իսկ դա նշանակում է, որ օրենքում նույնպես սահմանվել են սահմանափակումներ՝ կանխելու համար նման չարաշահումները: Իսկ դա նշանակում է, որ անհրաժեշտ է նաև բարեփոխումներ իրականացնել նաև «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի այն հոդվածներում¹, որոնք վերաբերում են հարկային մարմնի կողմից անուղղակի եղանակով հարկերի հաշվարկման հիմքերին և մեթոդներին, հարկվող օբյեկտների գնահատման և հարկային պարտավորությունների հաշվարկման մեխանիզմներին:

Օրինակ, գծապատկեր 1-ի տվյալներից կարելի է եզրակացնել, որ 2000-2014թթ. ՀՀ արտահանման ծավալների միջին աճը կազմել է 859.02 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ հավելաճի տեմպը՝ 115.6%: Եվ, եթե միայն դիտարկենք 2014թ. արտահանումը, որը կազմել է 1547.3 մլն ԱՄՆ դոլար, ապա գիտական ապստրակցիայի մեթոդով կարելի է ասել, որ 1000 խոշոր արտահանողների համար վերջինս կազմել է 1.55 մլն ԱՄՆ դոլար, որը չի բավարարում շահութահարկի արտոնությունից օգտվելու պահանջը:

Գծապատկեր 1

ՀՀ արտահանման դինամիկան 2000-2014թթ.²

Գործարար միջավայրի գործոնային վերլուծության ժամանակ անհրաժեշտ է հիմնավորել արտահանման ապրանքային բևեռացման մակարդակի ազդեցությունը և դրա հետ կապված գործոնների ազդեցությունը գործարար ակտիվության բարձրացման, տնտեսության զարգացման և գործարար միջավայրի բարելավման համար: Քանի որ արտահանման ապրանքային բևեռացման մակարդակը հանդիսանում է նաև կարևոր մակրոտնտեսական գործոն, պետք է նշել, որ այն բավականին բարձր է մնացած հետխորհրդային երկրների համեմատ, բացառությամբ Ադրբեջանի, Ռուսաստանի Դաշնության (արտահանման կառուցվածքում հիմնականում գերակշռում է վառելիքի արտահանումը) և որոշ չափով Ուկրաինայի (գերակշռում է քարածուխը և երկաթը):

¹ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենք գլուխներ 3-4: ՀՀՊՏ 1997.05.20/11: ՀՕ-107:

² <http://armstat.am/am/?nid=126&id=10003>

ՀՀ ԱՐՏԱՅԱՆՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԱՐՏՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ

ԱՆԱՀԻՏ ԳԱԳԻԿԻ ԴՐԱՄԲՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի հայցորդ

Համառոտագիր

Հարկային բարեփոխումների հաջողության համար անհրաժեշտ է մշակել հարկային գործիքների և հարկային լծակների օպտիմալ հարաբերակցություն, որոնք կապահովեն հարկային եկամուտների հավաքագրությունն ու գործարար միջավայրի զարգացումը: Առաջին հայացքից, այդ խնդիրը լուծվում է հարկային չեզոքության և հարկերի հավաքագրման դիվերսիֆիկացման տեսանկյունից, իսկ այդ գործում ակտիվ դերակատարում են ունենում հարկային արտոնությունները: Հետևաբար՝ անհրաժեշտ է հիմնավորել հարկային արտոնությունների դերն ու նշանակությունը, իսկ դրանց վերանայման հրատապությունը կարող է բերել հարկային համակարգի արդյունավետության բարձրացմանը և տնտեսության զարգացմանը:

Բանալի բառեր. *հարկային օրենսդրություն, հարկ վճարողներ, հարկային արտոնություններ, հարկվող օբյեկտ, հարկի դրույրաչափ, արտարժույթ, շահութահարկ:*

К ВОПРОСУ О ВЛИЯНИИ НАЛОГОВЫХ ЛЬГОТ НА ЭКСПОРТ РА

АНАИТ ГАГИКОВНА ДРАМБЯН

соискатель Института экономики им. М.Котаняна НАН РА

Аннотация

Для успешного проведения налоговых реформ необходимо разработать оптимальное соотношение налоговых инструментов и налоговых рычагов, обеспечивающих сбор налоговых доходов и развитие бизнес-среды. В частности, эта проблема решается с точки зрения достижения налоговой нейтральности и диверсификации сбора налогов, а в этом деле активная роль принадлежит налоговым льготам. Поэтому необходимо обосновать роль и значение налоговых льгот, а своевременность их пересмотра может привести к повышению эффективности налоговой системы и развитию экономики.

Ключевые слова: *налоговое законодательство, налогоплательщик, налоговые льготы, объекты налогообложения, налоговая ставка, иностранная валюта, налог на прибыль.*

ON TAX INCENTIVES AFFECTING THE EXPORTS OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

ANAHIT GAGIK DRAMBYAN

*Ph.D. Student, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia*

Abstract

To ensure the success of tax reforms, it is required to design the optimal structure of tax and fiscal tools and instruments that will result in the collection of taxes and promote the development business climate. From a separate point of view, this issue is addressed with regard to tax neutrality and diversification of tax collection, and for this purpose tax incentives play a crucial role. Therefore, it is required to justify the role of tax incentives and meaning, and the urgent need for revising them could increase the effectiveness of the tax system and ensure the development of the economy.

Keywords: *Tax legislation, taxpayers, tax incentives, object of taxation, tax rate, foreign exchange, corporate tax.*